

Program rozwoju ROD

I. WPROWADZENIE

1. Podstawy prawne „Programu rozwoju ROD”:

➤ Ustawa z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych:

Priorytetowe zadania i kierunki rozwoju rodzinnych ogrodów działkowych w Polsce zostały określone w ustawie z dnia 13 grudnia 2013 r. *o rodzinnych ogrodach działkowych*. Wszystkie struktury stowarzyszenia ogrodowego zobowiązane są do działania ukierunkowanego na realizację tych zadań, tak aby rodzinne ogrody działkowe mogły spełniać swoje funkcje jako urządzenia użyteczności publicznej, służące zaspokajaniu wypoczynkowych, wychowawczych, ekologicznych i ekonomicznych potrzeb działkowych rodzin i społeczności lokalnych.

Jednym z tych zadań jest zapewnienie dalszego istnienia i rozwoju rodzinnych ogrodów działkowych, jako stałych elementów infrastruktury gmin, które powinny być uwzględniane w procesie ich rozwoju dla dobra obecnego oraz przyszłych pokoleń. Powyższe uregulowania zatem zobowiązują Związek do podjęcia działań w zakresie rozwoju ROD.

➤ Statut PZD:

Zgodnie z § 6 pkt 1 Statutu PZD celem PZD jest rozwój ROD w sposób zapewniający działkowcom i ich rodzinom aktywny wypoczynek i możliwość prowadzenia upraw ogrodniczych na własne potrzeby.

Ponadto, stosownie do § 7 pkt 1 PZD realizuje swoje cele poprzez działanie na rzecz wszechstronnego rozwoju ogrodnictwa działkowego.

➤ Uchwała nr 2 Nadzwyczajnego XIII Krajowego Zjazdu Delegatów PZD z dnia 9 grudnia 2017 r. w sprawie rozwoju rodzinnych ogrodów działkowych:

Aby sprostać zobowiązaniom wynikającym z ustawy o ROD oraz ze Statutu PZD, w dniu 9 grudnia 2017 r. Delegaci XIII Nadzwyczajnego Zjazdu PZD przyjęli uchwałę nr 2 w sprawie rozwoju rodzinnych ogrodów działkowych.

W powyższej uchwale Delegaci uznali, iż mimo wysokiego potencjału, jaki posiada ogrodnictwo działkowe w Polsce, skupione w Polskim Związku Działkowców, wyrażone w milionie działkowych rodzin i 40 tys. ha rodzinnych ogrodów działkowych, nie zaspokaja on wszystkich potrzeb. Rozwój ROD to dzisiejsze oczekiwanie tysięcy polskich rodzin: od młodych małżeństw po osoby w wieku emerytalnym. Dlatego też Delegaci zobowiązali Krajową Radę PZD do opracowania kompleksowego „Programu rozwoju ROD” z wykorzystaniem wszystkich badań, ale i z uwzględnieniem dalszych uzyskiwanych analiz i informacji.

2. Podstawowe cele i założenia:

Polski Związek Działkowców w ostatnim czasie obserwuje duże zapotrzebowanie na działki w dużych i mniejszych miastach. Jest to temat, który coraz częściej pojawia się w doniesieniach medialnych, publicystycznej prasie ogólnokrajowej, a także w mediach społecznościowych. Chęć posiadania działek przez mieszkańców dużych i średnich miast kawałka zieleni, jest coraz bardziej zauważalna.

Również obecna sytuacja materialna wielu rodzin nie pozwala na wypoczynek w turystycznych miejscowościach Polski, czy za granicą. Do wszystkich struktur Związku wpływają zapytania o możliwość otrzymania działki w konkretnych miastach. Są one w szczególności kierowane przez młode rodziny z dziećmi, oraz seniorów, często emerytów i rencistów. Dlatego celem tego Programu jest zaspokojenie potrzeb rodzin na działki w ROD.

Aby ten cel osiągnąć konieczna jest realizacja Programu poprzez tworzenie nowych, jak i powiększanie i modernizacja obecnie istniejących ROD, w zależności od potrzeb i możliwości, z uwzględnieniem zapotrzebowania mieszkańców poszczególnych miejscowości.

Istotne jest, aby podjęte przez Związek działania, nie tylko zachowały obecny potencjał rodzinnych ogrodów działkowych, ale i doprowadziły do rozwoju ROD w tych miastach, gdzie popyt przewyższa podaż, aby zapewnić każdemu chętnemu działkę w najbardziej dla niego optymalnym miejscu.

Celem Programu jest także pokazanie jakie znaczenie dla całego społeczeństwa mają działki w rodzinnych ogrodach działkowych. Ten przekaz musi dotrzeć do wszystkich samorządów, jak i organów administracji publicznej, tak aby zrozumieli, jakie zalety płyną z istnienia rodzinnych ogrodów działkowych. W tym celu niezbędne jest szerzenie tej wiedzy poprzez publikacje zarówno w mediach związkowych, jak i lokalnych czy ogólnokrajowych.

Celem Programu jest niewątpliwie również szeroka promocja ogrodnictwa działkowego w Polsce, która rozwija się prężnie i winna być doceniana za zalety, jakie ze sobą niesie.

3. Dotychczasowe działania w zakresie rozwoju ROD:

➤ „Rodzinne ogrody w miastach:

Badanie w zakresie lokalizacji rodzinnych ogrodów działkowych w miastach przeprowadzone w lipcu 2017 roku prowadzone było w celu potwierdzenia usytuowania ogrodów działkowych we wszystkich rodzajach ośrodków miejskich – niezależnie od ich wielkości oraz dokonania oceny nasycenia ogrodami działkowymi miast, w zależności od ich wielkości.

Powyższe badanie pokazało, iż ponad 35% ROD usytuowanych jest w średnich i dużych ośrodkach stanowiących niespełna 4% ośrodków miejskich podlegających badaniu. Nasycenie ogrodami w średnich i dużych miastach jest większe niż w małych ośrodkach miejskich.

Dzieje się tak dlatego, że ogrody działkowe zlokalizowane wokół średnich i dużych miast są idealnym rozwiązaniem dla osób nie posiadających własnej działki, a pragnących stworzyć miejsca odpoczynku, bez potrzeby dalekich podróży. Charakter zabudowy średnich i dużych miast (blokowiska) powoduje, iż chętnych na działki jest znacznie więcej niż w mniejszych miejscowościach, gdzie występuje zabudowa jednorodzinna i większość mieszkańców posiada przydomowe ogródki.

Badanie pokazało, że liczba ROD w średnich i dużych miastach nie jest wystarczająca. Na jeden ROD przypada średnio 6 255 mieszkańców, a na jedną działkę rodzinną - 32 mieszkańców. Powierzchnia działki rodzinnej przypadająca na jednego mieszkańca dużych i średnich miast wynosi średnio ok. 13 m².

➤ **Badania dotyczące potrzeb i możliwości rozwoju ROD:**

Przeprowadzone badania w zakresie potrzeb i możliwości rozwoju ROD wykazały, iż są miasta, w których rozwój ROD jest konieczny i oczekiwany jak: Gdańsk, Gdynia (woj. pomorskie), Kalisz, Konin, Poznań, Środa Wielkopolska (woj. wielkopolskie), Koszalin, Kołobrzeg, Szczecinek, Międzyzdroje, Dziwnów, Kamień Pomorski, Szczecin (woj. zachodniopomorskie), Kraków, Nowy Sącz (woj. małopolskie), Warszawa (woj. mazowieckie), Olsztyn i okolice, Ełk, Iława, Giżycko (woj. warmińsko-mazurskie), Białystok i okolice (woj. podlaskie), Chorzów, Ruda Śląska, Rybnik, Dąbrowa Górnicza, Tychy, Bielsko-Biała, Bytom, Gliwice, Katowice, Sosnowiec, Zabrze (woj. śląskie), Toruń, Grudziądz (woj. kujawsko-pomorskie), Kielce i Starachowice (OZ Świętokrzyski PZD).

Z badań tych wynika również, iż na terenie niektórych dzielnic wybudowanie nowych ogrodów spotkałoby się z dużym entuzjazmem mieszkańców i każda ilość działek od razu byłaby zagospodarowana. Wynika to z budowy dużych osiedli mieszkaniowych, gdzie deweloperzy bardzo rzadko przewidują przeznaczanie terenów inwestycyjnych pod zieleń. Ponadto badania pokazały, iż w miastach gdzie realizacja programu jest potrzebna, występują długie kolejki oczekujących na wolną działkę np. w okręgu śląskim, Kielcach, Warszawie.

➤ **Rozwój ROD – nasycenie ogrodami w miejscowościach w podziałem według kryterium liczby mieszkańców:**

Badanie dotyczące nasycenia ogrodami w poszczególnych miejscowościach pokazało, iż na terenie Polski istnieje 1 043 miejscowości liczących do 50 000 mieszkańców, w których funkcjonuje 2 321 rodzinnych ogrodów działkowych, co stanowi 50 % wszystkich ROD w Polsce. Łączna powierzchnia ROD w tych miejscowościach wynosi 207 094 080 m², na których funkcjonuje 447 210 działek rodzinnych. Najmniejsze nasycenie ogrodami występuje na terenie działania okręgu w Częstochowie, Śląskim i Małopolskim.

Na terenie Polski istnieje 49 miast liczących od 50 000 do 100 000 mieszkańców, w których funkcjonują 604 rodzinne ogrody działkowe, co stanowi 13 % wszystkich ROD w Polsce. Łączna powierzchnia ROD w tych miastach wynosi 54 408 595 m², na których funkcjonuje 129 163 działki rodzinne.

Ze względu na powierzchnię ROD przypadającą na 1 mieszkańca najmniejsze nasycenie ogrodami występuje w: Legionowie (0,18 m²), Pruszkowie (3,95 m²),

Zgierzu (6,83 m²), Mysłowicach (8,11m²), Pabianicach (8,61 m²), Bełchatowie (8,85 m²), Starachowicach (8,94 m²), Białej Podlaskiej (9,42 m²), Nowym Sączu (9,42 m²) i Wodzisławiu Śląskim (9,71 m²).

Podobnie jest biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców przypadających na 1 działkę. Najmniejsze nasycenie ogrodami występuje w: Legionowie (1 682 mieszkańców na 1 działkę), Pruszkowie (96 mieszkańców na 1 działkę), Zgierzu (55 mieszkańców na 1 działkę), Pabianicach (54 mieszkańców na 1 działkę), Wodzisławiu Śląskim (48 mieszkańców na 1 działkę), Bełchatowie (45 mieszkańców na 1 działkę), Łomży (45 mieszkańców na 1 działkę), Zamościu (44 mieszkańców na 1 działkę), Nowym Sączu (43 mieszkańców na 1 działkę), Białej Podlaskiej (40 mieszkańców na 1 działkę) i Zawierciu (40 mieszkańców na 1 działkę).

Na terenie Polski funkcjonuje 41 miast liczących powyżej 100 000 mieszkańców, w których zlokalizowanych jest 1 733 rodzinnych ogrodów działkowych, co stanowi 37 % wszystkich ROD w Polsce. Łączna powierzchnia ROD w tych miastach wynosi 144 324 811 m², na których funkcjonuje 338 312 działek rodzinnych.

Najmniejsze nasycenie ogrodami na 1 mieszkańca względem powierzchni ROD występuje w: Rybniku (4,73 m²), Krakowie (4,80 m²), Warszawie (6,25 m²), Dąbrowie Górniczej (6,80 m²), Katowicach (7,06 m²), Radomiu (8,04 m²), Białymstoku (8,59 m²), Bielsku – Białej (9,77 m²), Łodzi (10,03 m²), Tychach (10,55 m²) i Gdyni (10,69 m²).

Bardzo zbliżone z powyższymi wynikami są wyniki nasycenia liczby mieszkańców przypadających na 1 działkę rodzinną w ROD. Najmniejsze nasycenie występuje w: Rybniku (85 mieszkańców na 1 działkę), Krakowie (83 mieszkańców na 1 działkę), Warszawie (66 mieszkańców na 1 działkę), Radomiu (58 mieszkańców na 1 działkę), Katowicach (55 mieszkańców na 1 działkę), Bielsku – Białej (55 mieszkańców na 1 działkę), Kaliszu (48 mieszkańców na 1 działkę), Dąbrowie Górniczej (46 mieszkańców na 1 działkę), Białymstoku (45 mieszkańców na 1 działkę) i Łodzi (44 mieszkańców na 1 działkę).

Reasumując badania pokazały, iż bez względu na wielkość miejscowości najmniejsze nasycenie ogrodami jest na terenie działania okręgowych zarządów PZD: Mazowieckiego, Śląskiego, Małopolskiego i Łódzkiego, a w szczególności w takich miastach jak Warszawa, Kraków, Katowice, czy Łódź.

➤ **Facebook:**

Mając świadomość, iż w „Programie rozwoju ROD” najważniejsza jest opinia ludzi i poznanie zapotrzebowania społecznego na działki, na Facebooku została zamieszczona specjalna ankieta, którą mógł wypełnić każdy, bez względu czy posiada działkę w ROD, czy nie.

Badanie pokazało, iż zapotrzebowanie na działki występuje w prawie każdym województwie, że jest zainteresowanie wśród społeczeństwa i że działek i ogrodów brakuje głównie w dużych i średnich miastach. Z osób, które nie posiadają działki 87 % jest zainteresowanych użytkowaniem działki w ROD, a 76% ankietowanych potwierdziło, iż ich znajomi są zainteresowani posiadaniem działki w ROD.

➤ **ROD w rejonach atrakcyjnych turystycznie:**

Ankieta na Facebooku pokazała także, iż jest znaczna grupa osób, która jest gotowa pokonywać większy dystans do działki, jeśli będzie usytuowana w atrakcyjnej lokalizacji, a więc gdy w pobliżu znajduje się woda, góry czy las. Przeprowadzone w tym celu badanie wykazało, iż są istniejące możliwości rozwojowe m.in. w Świnoujściu, Międzyzdrojach, Kamieniu Pomorskim, Gryficach (OZ PZD w Szczecinie), Lidzbarku Warmińskim, oraz w miejscowości Ryn (OZ Warmińsko-Mazurski PZD). Na terenach atrakcyjnych turystycznie często znajdują się wolne działki w obecnie istniejących ROD, na które nie ma chętnych wśród społeczności lokalnej. Jednakże wśród mieszkańców, którzy zamieszkują tereny nieco oddalone od tych rejonów z pewnością znajdą się chętni.

II. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE:

1. Realizacja zapisów ustawy o ROD i statutu PZD w zakresie rozwoju ROD:

Jak już wskazano wyżej, podstawowym celem PZD jest realizacja ustawy o ROD oraz Statutu. Z uwagi, iż jednym z tych celów jest rozwój ogrodnictwa działkowego w Polsce, konieczne jest przyjęcie powyższego Programu, który

umożliwi realizację zadań ustawowych i statutowych, a także zaspokoi zapotrzebowanie na działki wśród społeczności lokalnej.

2. Okres obowiązywania „Programu rozwoju ROD” oraz jego realizacja:

Podstawowym założeniem jest stworzenie Programu o charakterze ciągłym, który będzie stałym elementem działalności PZD, realizowanym w poszczególnych miejscowościach w miarę pojawiania się zapotrzebowania poszczególnych miejscowości.

3. Uzyskanie poparcia władz publicznych na szczeblu krajowym, wojewódzkim i lokalnym:

Ustawa z dnia 13 grudnia 2013 r. *o rodzinnych ogrodach działkowych*, nie wskazuje tylko zadań i kierunków działań dla rodzinnych ogrodów działkowych, ale również wskazuje zadania dla organów publicznych. Jednym z takich zapisów jest art. 6 ust. 1 ustawy o ROD, który wprost wskazuje, iż organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego tworzą warunki rozwoju ROD. Z tego też powodu należy tym organom pokazać, jakie znaczenie, nie tylko dla działkowców, ale i całej społeczności, mają rodzinne ogrody działkowe, co zyskują tworząc nowe ogrody oraz uzyskać ich poparcie i pomoc w realizacji Programu.

4. Realizacja Programu poprzez:

- Tworzenie nowych ROD (planowanie, pozyskiwanie terenów, budowa nowej infrastruktury ogrodowej, przydział działek nowym działkowcom, zdobywanie środków na nowe ROD)
- Rozwój i modernizacja obecnie istniejących ROD (powiększanie już istniejących ROD, w celu utworzenia nowych działek rodzinnych, poprzez przyłączanie niezagospodarowanych terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie ROD, poprawa stanu zagospodarowania obecnie istniejących ROD, po przez remonty i modernizacje istniejącej infrastruktury w ROD, zagospodarowanie terenów nieużytkowanych w ROD);
- Tworzenie ROD w miejscach atrakcyjnych turystycznie (ROD pozamiejskie).

III. ROLA I ZADANIA STRUKTUR PZD:

1. Rola i zadania kolegiów prezesów ROD:

- Konieczność uświadamiania gminom o istniejącym, rzeczywistym zapotrzebowaniu na działki w ROD;
- Wskazywanie zalet płynących z istnienia rodzinnych ogrodów działkowych m.in. zdrowotnych, terapeutycznych, społecznych, edukacyjnych, integracyjnych zdrowszego i czystszej powietrza, ochrony środowiska.
- Pokazywanie, że ROD to tereny samofinansujące, nie generują kosztów dla miast i gmin, bo koszty ponoszą działkowcy.
- Nawiązanie bliskiej współpracy z samorządami miast, gdzie rozwój ROD jest zasadny. Kolegia Prezesów ROD są najbliżej samorządów, zatem ich aktywność może przyczynić się do większej przychylności ze strony konkretnych władz samorządowych.
- Dokonanie rozeznania w polityce każdego miasta, oraz nastawienia samorządowców do rozwoju ROD.
- Pozyskiwanie przychylności posłów i senatorów reprezentujących daną gminę.
- Nawiązanie bliższego kontaktu z osiedlami mieszkaniowymi, ze wspólnotami mieszkaniowymi, spółdzielniami, radami mieszkańców, gdzie jest najwięcej chętnych na posiadanie działek w ROD.
- Bieżący monitoring działań gmin dotyczących uchwalania bądź zmiany studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- Stała współpraca z gminami przy tworzeniu bądź aktualizacji studium i mpzp, aby wnioskować o utrzymanie lub wpisanie funkcji zieleni działkowej dla istniejących ROD, jak i przeznaczanie nowych terenów pod ROD.
- Zagospodarowanie wolnych terenów i działek, które obecnie są nieużytkowane przez ROD i działkowców.

- Modernizacja istniejących ROD, w szczególności w dużych i większych miastach, tak aby poprawić wizerunek ROD wśród społeczności lokalnych, władz samorządowych i państwowych. Wykorzystanie w tym celu wyników „*Powszechnego przeglądu zagospodarowania ROD i działek w 2016 roku*”.
- Składanie w odpowiedniej formie i terminach wniosków do gmin o uwzględnienie w budżecie miast odpowiednich środków finansowych na budowę i modernizację ROD, stosownie do art. 17 ustawy o ROD.
- Składanie wniosków w ramach budżetów obywatelskich.

2. Rola i zadania okręgowych zarządów PZD;

- Wzmocnienie działalności kolegiów prezesów. W tym celu okręgowe zarządy PZD winny wypełnić zadania postawione w uchwale nr 41/2017 Prezydium KR PZD z dnia 14 listopada 2017 r. w *sprawie zadań i trybu pracy kolegiów prezesów*. Istotne jest, aby zgodnie z powyższą uchwałą kolegia prezesów funkcjonowały w każdym powiecie, gminie, mieście lub dzielnicy miasta, tak aby reprezentowały ogrody w stosunku do jednego samorządu. Są oni najlepszym przedstawicielem wspólnych interesów ogrodów działkowych i działkowców w stosunku do samorządów. Zatem okręgi winny włączyć je do wspierania oraz do działania na rzecz Programu rozwoju ROD.
- Dokonanie przeglądu kartograficznego niezagospodarowanych terenów w miastach oraz sprawdzenie możliwości ich zagospodarowania na rzecz ROD.
- Wytypowanie do „Programu rozwoju ROD” tych miast, w których w ROD nie ma wolnych terenów ani wolnych działek oraz gdzie popyt na działki rodzinne jest równy bądź większy niż podaż. W tym celu niezbędne jest zwrócenie się o pomoc i współpracę z kolegiami prezesów.
- Podejmowanie działań zmierzających do budowy nowych ROD w miejscowościach, na osiedlach czy w gminach, w których jest faktyczne zapotrzebowanie na nowe działki i nowe ogrody, a zarazem istnieje taka możliwość.
- Podejmowanie działań zmierzających do budowy nowych ROD w miejscowościach atrakcyjnych turystycznie.

- Egzekwowanie warunków likwidacji ROD, zarówno przy wypłacie odszkodowań dla działkowców i PZD za likwidowany majątek, jak i w szczególności obowiązków związanych z zapewnieniem nieruchomości zamiennej.
- W przypadku likwidacji niewielkich części ROD w jednym mieście bądź gminie, dążyć do uzyskiwania od podmiotu likwidującego terenu zamiennego łącznie za wszystkie likwidacje, co umożliwi utworzenie nowego ROD.
- Przy likwidacjach ROD, podejmowanie działań w zakresie uzyskiwania większych terenów zamiennych niż teren likwidowany, tak, aby nie tylko można było zapewnić działki zamienne dla obecnych działkowców, których działki uległy likwidacji, ale również umożliwić uzyskanie działek mieszkańcom pobliskich osiedli.
- Powiększanie obecnie istniejących ROD poprzez uzyskiwanie tytułów prawnych i zagospodarowywanie terenów przyległych do ROD, które są niewykorzystywane przez właściciela. W tym zakresie nieodzowna będzie pomoc zarządów ROD, które winny sygnalizować okręgom o wolnych terenach, które przylegają do ich ROD i mogą być wykorzystane na powiększanie ROD.
- Występowanie do gmin, powiatów i województw z wnioskami z art. 8 ustawy o ROD, celem utworzenia nowych ROD.
- Podejmowanie działań w celu założenia ROD w tych miejscowościach, gdzie jeszcze w ogóle nie ma ogrodów działkowych.
- Uwzględnianie zagospodarowania i modernizacji istniejących ROD.
- Aktywne wspieranie zarządów ROD w zakresie modernizacji obecnie istniejących ROD.
- Aktywne promowanie już istniejącego programu „*Unowocześnianie infrastruktury rodzinnych ogrodów działkowych – ROD XXI wieku*” przyjętego uchwałą nr 5/IV/2015 KR PZD z dnia 25.11.2015 r.
- Wykorzystanie przyjętego w dniu 22.03.2016 r. przez Krajową Radę PZD „*Otwartego Programu Rozwoju Społecznego Rodzinnych Ogrodów Działkowych*”.
- Podjęcie realizacji wyników i zaleceń z powszechnego przeglądu zagospodarowania ROD i działek.

- Otwarcie ogrodów dla społeczności lokalnej.
- Propagowanie Otwartego Programu Społecznego ROD.
- Popularyzowanie programu budowy siedzib dla zarządów ROD

3. Rola i zadania Krajowej Rady PZD:

IV. FINANSOWANIE „PROGRAMU ROZWOJU ROD”:

- Pomoc finansowa ze strony władz państwowych i samorządowych;
- Współudział finansowy przyszłych działkowców;
- Pomoc finansowa struktur PZD.

V. PROMOCJA „PROGRAMU ROZWOJU ROD”:

- media lokalne i ogólnokrajowe (prasa, telewizja);
- Wydawnictwa związkowe;
- Media społecznościowe;
- Strony internetowe KR PZD, OZ PZD, ROD;

*Opracował:
WGG KR PZD*